

Comentariul operei Cel mai iubit dintre pamanteni scrisa de Marin Preda - a cincea parte

Placerea de a vorbi, de a discuta, se imbina cu autoanalizarea si autoevaluarea discutiei. Dupa olunga dezbatere cu Ion Micu pe tema proprietatii si expropriilor din anii de dupa razboi, Victor Petrini conchide in gand "ne enervasem amandoi, simteam ca discutia va degenera daca nu incetam. De fapt si degenerase, cum se intampla totdeauna cand intr-o discutie se sare peste idei si perioade istorice si un gand intim, singurul care conteaza, nu mai e urmarit din aproape in aproape pentru a se ajunge la un adevar." Ba chiar, furat de ceremonialul discutiei si de subiectul dezbatus uitase ca Matilda il astepta la masa.

"Cel mai iubit dintre pamanteni" este un roman gnoseologic, un roman quiete; in meandrele lui trebuie cautata mereu esenta sub aparenta inselatoare.

Se aglomereaza in el imagini despre o lume vietuind intr-un timp al inchistarii pe care Victor Petrini il numeste in scrierea sa "Era ticalosilor", intr-o oarecare masura jocul oglinzilor da imagini grotesc deformat: de exemplu, casnicia Matildei cu Petrica Nicolau este abordata de mai multe persoane si acelasi eveniment, aceleasi cuvinte rostite au in constiinte diferite ecouri diferite.

Prin prisma lui Petrica, Matilda este o sotie neglijenta, lipsita de afectiune, vulgara, dar de care se hotaraste cu greu sa se desparta. Total lui Petrica nu vede nici el cu ochi buni cuplul si foloseste orice prilej pentru a-si desparti fiul de sotie. Victor Petrini, prieten cu Petrica, e mai intai fascinat de trecatoarea enigmatica fara sa banuiasca in ea sotia prietenului sau, apoi dezamagit vazandu-i repede limitele si coborasurile sufletului pentru ca mai apoi sa o iubeasca cu o dragoste deznadajduita si totala.

Crezand cuplul deja desfacut, Petrini incurajeaza apropierea Matildei, pentru ca mai tarziu, deja despartit de ea, femeia sa-l acuze de brutalitate si lipsa de omenie, ba chiar de esecul ei in casnicia cu Petrica. Aceeasi scena - petrecerea din casa Tasiei unde se stransesera rudele Matildei e vazuta intr-un fel de sotie, care-si acuza sotul de dispret fata de rudele ei, in altul de Petrini, sincer uimit si dezamagit de distanta pe care Matilda o pune intre ea si el in prezenta altora si in altfel de Tasia, cumnata Matildei. Toate aceste imagini emana din multiple constiinte si toate, intrepatrundandu-se, se constituie intr-o imagine obiectiva despre lume.

Discontinuitatea este evidenta mai ales in analiza treptelor iubirii cuplului Matilda - Petrini, analiza care pune in evidenta pluralitatea eului. In fiecare moment al existentei eul e altul si totusi acelasi in esenta lui. Tehnica aminteste de Proust si de "intermitentele inimii".